

Redefinice méně příznivých oblastí

Od roku 2018 se mění v ČR metodika vymezení jiných než horských méně příznivých oblastí (LFA). Zatímco horské oblasti zůstávají beze změn, v tzv. ostatních LFA dochází k významným metodickým změnám s dopadem i na oblasti dosud označované jako LFA-S. Po redefinici ponese opatření název oblasti s přírodními omezeními (Areas with Natural Constraints – ANC).

Důvodem ke změnám byl požadavek Evropské komise sjednotit kritéria pro vymezení ostatních ANC, aby bylo docíleno srovnání přístupů zemědělců k podpoře napříč zeměmi EU. Podmínky pro jednotné vymezení jsou zakotveny v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013.

Evropská komise ve spolupráci se svým Společným výzkumným centrem (JRC) vydefinovala a následně všem členským státům představila seznam biofyzikálních kritérií, na základě kterých musí každý členský stát nově vymezit území s přírodním znevýhodněním. Každé kritérium má přesně stanovené podmínky a hraniční hodnoty. Z těchto kritérií využily členské státy ta, která se na jejich území vyskytují. V ČR byla využita kritéria nízká teplota, sucho, zamokřené půdy, nepříznivá textura půdy, skeletovitě půdy, mělké půdy, kyselé půdy a půdy s vysokou svažitostí. Každé kritérium je reprezentováno jednou specializovanou mapovou vrstvou. Tyto podklady zpracovaly odborné instituce (VÚMOP, CHMÚ). Definice oblastí s přírodním znevýhodněním tedy proběhla nad prostorovými daty. Požadavkem komise bylo, aby v rámci vymezení ostatních ANC bylo znevýhodnění započteno vždy jen jednou, a to i v místech, kde prokazatelně spolupůsobí více biofyzikálních kritérií zároveň. Toho bylo dosaženo překrytím a sloučením vstupních vrstev do jediné, čímž vzniklo primární vymezení oblastí s přírodním omezením.

Jmenné doladění – překonání znevýhodnění

V souladu s citovaným nařízením 1305/2013 (čl. 32 odst. 3) musely členské státy na takto vymezené oblasti uplatnit takzvané ječné doladění. Na základě biofyzikálních kritérií bylo vymezeno penzum znevýhodněných oblastí, nicméně bylo zapotřebí zohlednit, zda na některých územích nebylo toto znevýhodnění překonáno. K překonání znevýhodnění mohlo dojít prostřednictvím investic, hospodářské činnosti, vlivem běžné úrodnosti

půdy nebo vlivem zvolené produkční metody či faremního systému. Cílem ječné doladění pak byla území, která znevýhodnění překonala, a ZANC vyřadit. Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) na základě zadání Ministerstva zemědělství (MZe) zpracoval návrhy uplat-

na hodnocení produktivity zemědělské půdy. Vychází se z tzv. hrubého ročního rentního efektu (HRRE), který vyjadřuje rozdíl mezi normativními výnosy plodin v kornách a normativními náklady vynaloženými na jejich pěstování. Tento ukazatel je odvozený z oceňování bonitova-

na obec byl vyčíslen podíl znevýhodněné zemědělské půdy po uplatnění ječného doladění. Jestliže znevýhodnění po ječném doladění dosahuje alespoň 60 procent veškeré evidované zemědělské půdy v obci, pak byla obec zařazena do ANC-O. Na základě této metodiky bylo ve fi-

znevýhodnění se zohledněním kombinovatelnosti kritérií. Podle míry znevýhodnění byly na základě požadavku MZe katastry rozříděny do tří skupin. K tomu byla využita metoda přirozených zlomů. Ve výsledku byla zemědělská půda ANC-O diferencována následovně: deset procent území bylo zařazeno do kategorie O1 (nejvíce znevýhodněné), 54 procent ploch do O2 (střední znevýhodnění) a 36 procent území do O3 (relativně nejnižší znevýhodnění v rámci ostatních ANC).

Změny v rozsahu LFA-S

Do roku 2017 bylo téměř 209 tisíc hektarů zemědělské půdy zařazeno do specifických LFA. Po redefinici splní 193 tisíc z těchto ploch podmínky pro zařazení do ANC-O. Cílem Ministerstva zemědělství bylo i nadále zachovat kategorii oblastí se specifickým znevýhodněním. ÚZEI dostal za úkol aktualizovat metodiku jejich vymezení. Stejně jako doposud se vychází z průměrné bodové hodnoty BPEJ na území obce nebo katastrálního území, nebo z kombinace se sklonitostí nad sedm stupňů. Nově byla data BPEJ aktualizována a výsledné hodnoty obcí a katastrálních území se porovnávají s průměrem ČR bez započtení horských oblastí. Pokud má obec nebo katastr nižší průměrnou hodnotu, než je 80 procent průměru ČR bez horských LFA nebo 90 procent ČR bez horských LFA v kombinaci se sklonitostí nad sedm stupňů, pak je toto území zařazeno do ANC-S. Tyto metodické úpravy vedly k navýšení celkové rozlohy ANC-S na 231 tisíc hektarů, z toho deset tisíc hektarů přišlo z LFA-S.

A jak se liší celkové vymezení ANC 2018 oproti dosud uplatňovaným LFA?

Z hlediska celkového rozsahu v rámci ČR vzrostl podíl ploch zařazených do ANC ve srovnání se současnými LFA o více než šest procentních bodů (p. b.). Přitom k nárůstu došlo především v oblastech ANC-O (o 5,8 p. b.), v ANC-S se podíl oprávněných ploch zvýšil o 0,6 p. b. Porovnáme-li geograficky území LFA a ANC

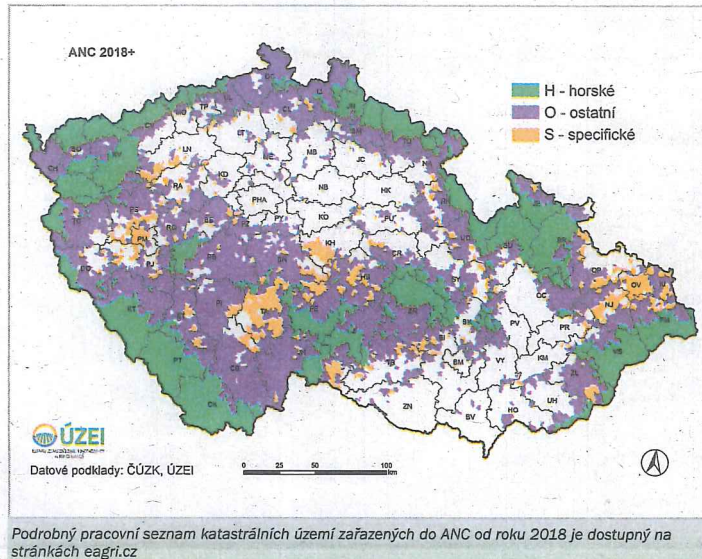
2018, pak je třeba konstatovat, že dochází k určitým změnám.

Z LFA-O nespĺnilo nové podmínky pro ANC 42 tisíc hektarů veškeré evidované zemědělské půdy, z toho bylo doposud podporováno asi sedm tisíc hektarů trvalých travních porostů (TTP). Jak blíže popisuje dříve publikovaný článek k této problematice (Zemědělec 14/2017), jednou z příčin, proč se část LFA-O nedostala do ANC, je nemožnost provést v rámci vymezení tzv. homogenizaci, která byla součástí vymezení LFA platného do roku 2017. Při ní se do LFA pod znakem OB dostaly obce a katastrální území, které nespĺnilo tehdejší kritéria LFA, ale s ostatními zařazenými obcemi vytvořily jeden celek. Z vyřazených ploch LFA-O činí 83 procent plochy OB, tedy území zařazené do LFA na principu homogenizace. Na plochy vyřazené z LFA-O se bude vztahovat režim postupného snižování plátů. Na druhou stranu nově spĺnilo podmínky pro zařazení do ANC-O 196 tisíc hektarů zemědělské půdy.

Z LFA-S spĺnila majoritní část zemědělské půdy (92 procent) podmínky pro zařazení do ANC-O. Přesto šest tisíc hektarů LFA-S (nečlá tři procenta) nespĺnilo podmínky pro zařazení do ANC-O ani do ANC-S. Na tyto plochy podle informací Ministerstva zemědělství nebude možné uplatnit postupné snižování plátů. Nově po aktualizaci metodiky pro specifické oblasti přibýlo do ANC-S 81 tisíc hektarů, které dosud nebyly do LFA zařazené.

Závěrem lze tedy říci, že z celkového pohledu se úplné vyřazení z LFA týká 48 tisíc hektarů (nečlá čtyři procenta ze současného území jiných než horských oblastí LFA). Oproti tomu nově je do ANC zařazeno 277 tisíc hektarů. Celková bilance ANC se zvyšuje z dosavadních 50 procent na více než 56 procent celkové výměry evidované zemědělské půdy.

Ing. Jakub Kučera
Ing. Tomáš Hlavsa, Ph.D.
Ing. Marie Štolbová, CSc.
Ing. Edita Turková
Ústav zemědělské ekonomiky a informací

není ječné doladění, které byly následně diskutovány v plénu pracovní skupiny k LFA, založené na MZe. Ze škály kritérií pro ječné doladění, které představila členským státům komise, byla vybrána dvě kritéria stanovující překonání znevýhodnění. Prvním je existence odvodňovacích zařízení. Jsou-li na půdě nosící znaky trvalého nebo periodického zamokření vybudována odvodňovací zařízení, považuje se znevýhodnění plynoucí ze zamokření za překonané. S ohledem na složitost situace s údržbou drenážních systémů, budovaných v ČR za minulého režimu, bylo Ministerstvem zemědělství rozhodnuto, že za funkční budou považována jen zařízení budovaná od roku 1987 včetně. Druhé kritérium uplatňované při ječném doladění je založeno

na ječné doladění ekologických jednotek (BPEJ). Byla vypočtena průměrná hodnota HRRE pro celou ČR bez započtení HRRE půdy horských oblastí. Tento průměr byl porovnáván s průměrnou hodnotou HRRE pro každou obec ČR. Pokud byl průměr obce vyšší než 80 procent propočtené průměrné hodnoty ČR, pak se na území této obce považovalo veškeré znevýhodnění za překonané. Výjimkou je kritérium svažitosti, pro které bylo rozhodnuto ječné doladění neuplatňovat.

Zařazování jednotlivých obcí do ANC-O

Poté, co byly vymezeny znevýhodněné plochy zemědělské půdy, se rozhodovalo o způsobilosti konkrétních územních jednotek. Podle požadavků komise se rozhoduje na úrovni obcí. Pro kaž-

nou oblast ANC-O zařazeno přes 35 procent veškeré zemědělské půdy evidované v LPIS.

Míra znevýhodnění v jednotlivých obcích se liší, a to nejen z hlediska celkové podílu znevýhodněné zemědělské půdy, ale může zároveň docházet ke kombinaci dvou a více znevýhodňujících kritérií na jedné ploše, což může vést ke zvýšeným nákladům při obhospodařování pozemku. Tato skutečnost byla zohledněna při návrhu diferenciace oblastí ANC-O. Přitom byly respektovány materiály komise, které se věnují vzájemným vztahům mezi navrhovanými kritérii a určují, zda kombinaci dvou kritérií dochází k pozitivní či negativní synergii. Diferenciace se prováděla na úrovni jednotlivých katastrálních území. Pro každé bylo vypočtena průměrná míra